

BUITENSPEELBENDE

HANDLEIDING

PAGINA 3

Over Buitenspeelbende

PAGINA 4 - 5

Handleiding voor een Buitenspeelbende

Wat is een Buitenspeelbende?	4
Waarom een Buitenspeelbende?	4
Wie is de doelgroep?	5
Hulpmiddelen Buitenspeelbende	5

PAGINA 6 - 11

Stappenplan voor een Buitenspeelbende

Voorafgaand aan een speelmoment van de Buitenspeelbende	6
Het speelmoment van de Buitenspeelbende	8
Na het speelmoment van de Buitenspeelbende	10
Extra: evaluatie speelplek	11

OVER BUITENSPEELBENDE

De Buitenspeelbende is een project van GoodPlanet met steun van de Koning Boudewijnstichting, Cera, De Warmste Week en de Vlaamse overheid.

Het doel van dit project is drempels om buiten te spelen verlagen voor zowel kinderen als ouders of begeleiders. Een Buitenspeelbende brengt alle kinderen uit de buurt samen, met of zonder beperking, om samen hun grenzen te verleggen in de buitenlucht. Hiervoor organiseerden we enkele buitenspeelmomenten in het Bellenbos in Affligem. Dit is een plek in de natuur waar kinderen naar hartenlust kunnen ontdekken, experimenteren, leren en spelen in verschillende nesten. We hebben ook een vragenlijst ontwikkeld die we lokaal lieten invullen door allerlei ouders en begeleiders van kinderen. De meeste van deze kinderen waren tussen 3 en 12 jaar oud, maar ook kinderen jonger dan 3 jaar en ouder dan 12 jaar werden meegenomen in de vragenlijst.

Uit deze informatie en onze ervaring met de speelmomenten ontwikkelden we verschillende hulpmiddelen voor ouders en organisaties die zich willen inzetten voor een lokale Buitenspeelbende, zoals deze 'Handleiding voor een Buitenspeelbende', een 'Diploma voor Buitenspeelambassadeur' en een 'Afsprakenkader bij een Buitenspeelbende'. Hiervoor lieten we ons bijstaan door de Stichting het Gehandicapte Kind die met de Speeltuinbende in Nederland al een methodiek hebben ontwikkeld en Empowerment by Playing.

Zo wil GoodPlanet Belgium kinderen en hun ouders inspireren en ondersteunen om samen met lokale partners een duurzaam, lokaal speelnetwerk uit te bouwen en te onderhouden.

BUITENSPEELBENDE IN EEN NOTENDOP

HANDLEIDING VOOR EEN BUITENSPEELBENDE

Wat is een Buitenspeelbende?

Een Buitenspeelbende is een groepje kinderen uit **dezelfde buurt**, die graag **buiten spelen**. Elk kind is welkom in een Buitenspeelbende: kinderen met of zonder beperking, kinderen die elkaar wel of niet kennen,... De begeleiders of ouders beslissen met de kinderen waar en wanneer ze samen gaan spelen. Ze **organiseren zichzelf** een beetje.

Een Buitenspeelbende brengt **alle kinderen uit de buurt** samen, **met of zonder beperking**. Zo willen we kinderen en hun ouders inspireren en ondersteunen om samen met lokale partners een duurzaam, **lokaal speelnetwerk** uit te bouwen en te onderhouden. We zetten zo ook de toegankelijkheid van speelplekken in de kijker.

Waarom een Buitenspeelbende?

Buiten spelen is gezond en essentieel voor de lichamelijke en mentale ontwikkeling van kinderen. Wie dit samen doet met vriendjes uit de eigen buurt leert zich daarnaast op een kind-eigen manier integreren in de wijk en de bredere samenleving.

Hoewel elke gemeente in België **toegankelijke, openbare speelplekken** aanbiedt waar kinderen vrij kunnen spelen, zie je er steeds minder kinderen uit de buurt samenspelen. Wanneer kinderen dan wel buiten spelen gebeurt dit voornamelijk in eigen tuin of tijdens georganiseerde vrijetijdsbestedingen. Op speeltuinen en -pleinen zie je dan ook nog eens voornamelijk jongens ravotten. Meisjes zijn er minder vertegenwoordigd en kinderen met een beperking zie je er zelden. Daarenboven wordt buiten spelen steeds vaker vervangen door hobby's of de dagelijks beloofde schermtijd. **Door de drempels voor buitenspelen te verlagen voor zowel kinderen als ouders of begeleiders**, kan een Buitenspeelbende een antwoord bieden: een inclusieve club stoere kinderen die samen hun grenzen verleggen in de buitenlucht.

Maar wat maakt het **verschil** dan met een **georganiseerd vrijetijdsaanbod**? In bijna elke gemeente in België vind je een ruim aanbod aan jeugdbewegingen en georganiseerde vrijetijdsbestedingen, waardoor kinderen uit een bepaalde regio voornamelijk vriendjes hebben met dezelfde hobby's. Wie in de straat niet bij dezelfde hobbyclub hoort, kent elkaar minder goed of zelfs helemaal niet. Uit recent onderzoek blijkt bovendien dat veel ouders barrières ondervinden om met hun kinderen naar buiten te trekken, vooral voor ouders van kinderen met een beperking. Dat is jammer en dat wil GoodPlanet graag veranderen. Wij willen drempels verlagen, inclusief spelen promoten, bruggen slaan over de verschillende organisaties heen, zodat alle kinderen en hun ouders de buurt, elkaar en de nabije openbare speelplekken leren kennen.

Wie is de doelgroep?

Elk kind is welkom in een Buitenspeelbende: kinderen met of zonder beperking, kinderen die elkaar wel of niet kennen,... Elk kind dat het charter van de Buitenspeelbende ondertekent, mag zich officieel **Buitenspeelambassadeur** noemen en ontvangt een bijhorend **diploma**. Zij promoten buiten spelen in hun eigen omgeving.

De ouders of begeleiders, al dan niet via een organisatie, zijn diegenen die de speelmomenten organiseren of faciliteren. De 'Handleiding voor een Buitenspeelbende' en het 'Afsprakenkader' is dan ook naar hen gericht.

Hulpmiddelen Buitenspeelbende

Deze handleiding bevat een stappenplan die stap voor stap toelicht hoe je een Buitenspeelbende opricht, zowel als ouder, als begeleider of vanuit een organisatie.

De andere hulpmiddelen die ontwikkeld werden in het kader van het project kan je hier downloaden.

- 📄 Diploma voor Buitenspeelambassadeur
- 📄 Afsprakenkader bij een Buitenspeelbende
- 📄 Inspiratiebundels buitenactiviteiten
- 📄 Evaluatie speelterrein: Methodiek Speeltuinbende

STAPPENPLAN VOOR EEN BUITENSPEELBENDE

Zowel ouders, begeleiders als een organisatie kunnen stappen ondernemen om een Buitenspeelbende bij elkaar te krijgen. Om een duurzaam resultaat te bekomen, kan een samenwerking met een lokale organisatie handig zijn. Ouders kunnen verhuizen, waardoor de trekkersrol niet meer wordt opgenomen. Binnen een organisatie is het vaak makkelijker om taken door te geven aan elkaar. Anderzijds is een grote betrokkenheid van ouders nodig om een levend lokaal speelnetwerk te verzekeren.

Voorafgaand aan een speelmoment van de Buitenspeelbende

Praten over een Buitenspeelbende

Praat over het idee van een Buitenspeelbende met iedereen die je tegenkomt in de buurt, in jouw straat. Zo kom je tot nieuwe ideeën, leg je nieuwe contacten,... Om ook kinderen te betrekken die minder vaak buiten spelen, kinderen met een beperking, kan je op zoek gaan naar welke welzijnsorganisaties er in de buurt actief zijn. Is er een school voor Buitengewoon Onderwijs, een revalidatiecentrum, naschoolse opvang, oudercomités,...?

Als lokale organisatie kan je via eigen leden erover praten, maar kijk zeker ook verder. De sociale kaart leert je meer over interessante organisaties in de buurt. Let hier ook op een laagdrempelige communicatie, persoonlijk of via het directe netwerk van ouders, begeleiders en kinderen.

Ouders en begeleiders verzamelen die dit willen ondersteunen

Verdeel de taken. Niet iedereen ziet het zitten om een groep kinderen te begeleiden in hun spel. Maar er zijn zeker nog andere taken die ouders of begeleiders kunnen opnemen om een Buitenspeelbende te ondersteunen. Het 'Afsprakenkader bij een Buitenspeelbende' geeft hiervoor een aanzet.

Gezamenlijk communicatiekanaal kiezen en maken

Uit de bevraging die wij deden bij ouders en begeleiders komt een Whatsapp groepje als meest geliefd kanaal naar voor. Maar uiteraard zal dit voor elke groep anders zijn. Misschien zit er wel een ICT-expert in jullie Buitenspeelbende die een handige app ontwikkelt?

Een geschikte speelplek in de buurt zoeken

Bepaal welke speelplek in de buurt geschikt lijkt voor een speelmoment met de Buitenspeelbende. Voor De Speeltuinbende hanteert de Stichting het Gehandicapte Kind een interessante manier om naar samenspeelplekken en samenspel te kijken: de 100-70-50 bril.

100 staat voor 100% welkom: een speelplek waar je je thuis voelt en graag komt. 70 staat voor 70% toegankelijk: op een speelplek zijn 70% van de speelaanleidingen bereikbaar voor iedereen. De overige 30% is niet meteen bereikbaar voor iedereen, maar zal kinderen en ouders prikkelen om toch samen met anderen te gaan ontdekken en oplossingen te vinden om hier ook te spelen. 50 staat voor 50% bespeelbaar: wat bespeelbaar is voor een kind, hangt af van verschillende factoren, vb de leeftijd, de ervaring met de speelplek, of een kind alleen is of met een vriendje, de interesses, de houding van de volwassenen, de aard van een beperking,...

Om een idee te krijgen van buitenspeelplekken in de buurt bestaan er enkele interessante websites:

- Via [speeltuinen.vlaanderen](https://speeltuinen.vlaanderen.be) vind je de speeltuinen in de buurt. Ook openbare sportvelden worden hier opgenomen.
- De speelnatuurkaart die inspirerende speelnatuurplekken in kaart brengt van Springzaad vind je [hier](#).
- [Speelruimtekaart.be](https://speelruimtekaart.be) geeft een zicht op speeltuinen, skateparks en openbare sportvelden in heel België.
- Toerisme Vlaanderen ondersteunt met 'Iedereen Verdient Vakantie' sociale organisaties en verenigingen die vakantiedrempels proberen weg te werken. Je kan daguitstappen en zo misschien ook geschikte speelplekken in de buurt zoeken via een [zoeker](#). Ook voor specifieke vakantie vragen op maat heeft Toerisme Vlaanderen het [platform Vakantieschakel](#).

Afspraken rond foto's

Foto's maken tijdens de activiteit kan leuk zijn om ouders, begeleiders en geïnteresseerden van de Buitenspeelbende een beter zicht te geven op wat een speelmoment inhoudt. Maar niet iedereen wil gefotografeerd worden of zijn of haar kind laten fotograferen. Wees hier helder over en vraag toestemming aan de ouders of begeleiders. Als kinderen het zelf niet leuk vinden om gefotografeerd te worden, is dit uiteraard ook belangrijk om rekening mee te houden. Uiteraard kunnen er altijd sfeerbeelden gemaakt worden waarbij kinderen niet herkenbaar op de foto's staan. Spelende handen, voeten, rugaanzichten geven ook heel wat weer over het speelmoment.

Reclame maken

Persoonlijk contact en lokaal werken, is zeer belangrijk bij een Buitenspeelbende. Maar een kleine flyer, met contactgegevens, een datum en locatie voor een volgend speelmoment is uiteraard makkelijk ter ondersteuning. Zulke flyers kan je ook enkele dagen vooraf in de brievenbussen steken in de straat van de gekozen speelplek. Door beelden te gebruiken waarop ook kinderen met een zichtbare beperking te zien zijn, kan de drempel verlaagd worden voor gezinnen die omwille van een beperking nog twijfelen om mee te doen.

Concrete afspraak vastleggen

Je hoeft niet te wachten tot een Buitenspeelbende al uit een grote groep bestaat of er een heel verscheiden doelgroep bereikt is. Begin klein, maak jullie zichtbaar tijdens het speelmoment (vb vlaggenlijn ophangen), maar blijf wel communiceren over de Buitenspeelbende en op zoek gaan naar nieuwe Buitenspeelbendeleden ook buiten de kring van voor de hand liggende speelkameraadjes.

Het speelmoment van de Buitenspeelbende

Creëer een warme welkom

Een speelplek waar je je 100% welkom voelt is een plek waar je je thuis voelt en graag komt. Je welkom voelen staat aan de basis van samen spelen. Kinderen, ouders en begeleiders van een Buitenspeelbende wonen misschien in elkaars buurt, maar kennen elkaar daarom niet. Bij aankomst zullen sommigen daarom nog wat hulp nodig hebben om het ijs te breken. Afspreken in de buurt van een speeltoestel of spelaanleiding, een bal, bellenblazers, los natuurlijk materiaal, tekenmateriaal en een touw om de tekeningen op te hangen (zo heb je meteen jouw vlaggenlijn om de Buitenspeelbende kenbaar te maken),... zijn kleine hulpmiddeltjes om het contact en spel spontaan te laten op gang komen.

Stel ook ouders of begeleiders gerust

Met een Buitenspeelbende proberen we de drempels voor buitenspelen te verlagen. Dus als dat goed lukt, zullen er ook kinderen en ouders of begeleiders komen opdagen die het niet gewend zijn om buiten te spelen of om met kinderen uit de buurt in een openbare ruimte te spelen. Toon het terrein, de afbakeningen, leg uit wat jullie gaan doen en welke volwassenen allemaal ter plaatse zullen blijven. Voor kinderen met een beperking kan het goed zijn dat de ouder of begeleider de eerste keer mee het speelmoment begeleidt en gewoon toont hoe ze met hun kind omgaan. Dit kan ook de drempel verlagen voor kinderen en volwassenen die niet of nog maar weinig gespeeld hebben met kinderen met een beperking. Je kan ook vragen naar wat de ouder of begeleider belangrijk vindt om te weten over het kind en wat het kind belangrijk vindt dat we weten over hem of haar.

Kennismakingsspel

Als iedereen er is, kunnen jullie elkaar leren kennen via een kort kennismakingsspel. Je maakt een kring en geeft een bal of ander voorwerp door aan iemand anders in de kring. De eerste keer zeg je: "Ik ben... (naam) en ik geef de bal aan...". Wie de bal ontvangt, vult de eigen naam aan en rolt of gooit de bal naar iemand anders, die ook weer de eigen naam aanvult. In de volgende ronde zeg je zelf de naam van de persoon naar wie je de bal gooit.

Energizers

Energizers hebben als doel om iedereen in actie te laten komen. Bovendien meng je op deze manier de groep en staat of zit niet iedereen meer naast zijn of haar vaste vrienden. Het is een soort ijsbreker voor het echte buiten- en samenspel gaat beginnen. Voorbeelden:

- ☛ **KLEURENTWISTER:** noem een kleur en een lichaamsdeel en laat iedereen met het genoemde lichaamsdeel een kleur aanraken. Na enkele opdrachten kan je vragen om dit per 2 te doen, met diegene die het dichtst bij jou staat op dat moment.
- ☛ **PIETJE ZEGT:** geef opdrachten telkens voorafgegaan door "Pietje zegt", zoals "Pietje zegt stap door elkaar", "Pietje zegt draai je om",... Als er geen "Pietje zegt" voor de opdracht komt, mag je ze niet uitvoeren. Als je dat toch gedaan hebt, ga je zitten en doet de rest verder.

- ☛ **IK WEET WAAR JE BENT:** Iedereen beweegt zich door elkaar. Kijk elkaar aan en begroet elkaar. Op stop doet iedereen de ogen dicht. De spelleider zegt een naam en iedereen wijst met gesloten ogen naar die persoon. De spelleider zegt een tweede naam en opnieuw wijst iedereen met gesloten ogen die persoon aan. De ogen gaan terug open en iedereen controleert voor zichzelf of hij of zij juist heeft aangewezen.

Buitenspel

Het buitenspelen kan beginnen, iedereen is opgewarmd. Zorg altijd voor een keuze tussen vrij spel (afhankelijk van het speelterrein) en meer geleide activiteiten. Zo vindt ieder kind een aanbod waarbij het zich goed en veilig voelt.

- Leuke samenspeeltips, waarbij je elk kind helpt, met of zonder beperking, om samen te spelen en plezier te maken, werden ontwikkeld door de Speeltuinbende in Nederland en vind je [hier](#).
- Buitenspel-ideeën voor kleine en grote groepen, uitgetest en goedgekeurd door de kinder- en jongerengroepen van Minor-Ndako, in kader van het project 'Beter Buiten' met steun van de Vlaamse Overheid, vind je [hier](#).
- Een buitenspeel-checklist als ideale basis voor een avontuurlijk speelmoment of een origineel kennismakingsspel waarbij het ophalen van leuke herinneringen centraal staat, vind je [hier](#).

Gezamenlijk afsluiten

Versterk het groepsgevoel door gezamenlijk af te sluiten. Een hapje en een drankje kan voor extra gezelligheid zorgen (al dan niet door de kinderen zelf meegebracht). Op dit moment kan je peilen wat kinderen leuk vonden, wat ze nog eens willen doen, wat ze minder leuk vonden, wat ze moeilijk vonden en hoe ze een volgend speelmoment van de Buitenspeelbende zien. Sta stil bij wat goed ging en vier de successen van de Buitenspeelbende door ze te benoemen, een applausje te vragen, een vreugdedansje te doen,...

Opruimen

Ruim samen met de kinderen op. Veel handen maken licht werk en de kinderen zien dat iedereen het belangrijk vindt om een speelplek netjes achter te laten.

Na het speelmoment van de Buitenspeelbende

Afspraken op het einde van het speelmoment

Bij het afhaalmoment kunnen volgende zaken nog besproken worden met de kinderen en ouders of begeleiders:

- Was het voor herhaling vatbaar? Willen ze lid worden van de Buitenspeelbende?
- Hoe vaak zien ze een samenkomst zitten van de Buitenspeelbende?
- Kennen de leden van de Buitenspeelbende nog mogelijke nieuwe bendeleden en wie gaat deze contacteren?
- Kennen de leden van de Buitenspeelbende nog leuke speelplekken in de buurt?

Vorbereiden diploma Buitenspeelambassadeur

Wie lid wil worden van de Buitenspeelbende, ondertekent het charter van de Buitenspeelbende, mag zich officieel Buitenspeelambassadeur noemen en ontvangt een diploma. Zo promoten deze ambassadeurs buiten spelen in hun eigen omgeving. Uit de bevraging op het einde van het speelmoment, krijg je een idee hoeveel diploma's Buitenspeelambassadeur er tegen het volgende speelmoment moeten voorzien worden.

Foto's van het speelmoment doorsturen

Als er afspraken gemaakt zijn over foto's kunnen deze doorgestuurd worden via het afgesproken gezamenlijk communicatiekanaal.

Nieuw speelmoment vastleggen

Via het afgesproken gezamenlijk communicatiekanaal wordt een nieuwe afspraak van de Buitenspeelbende vastgelegd en bepaald welke volwassenen het speelmoment gaan begeleiden. Wissel zeker af wat speelplekken betreft. Zo leert iedereen nieuwe speelplekken kennen, blijft het uitdagend voor de kinderen en worden er misschien nieuwe Buitenspeelbendeleden bereikt.

Extra: evaluatie speelplek

Als de Buitenspeelbende een paar keer is samengekomen, er een breed doelpubliek is bereikt, waaronder ook kinderen met een beperking en de Buitenspeelbende de grenzen verlegt op verschillende speelplekken, kan de Buitenspeelbende een extra taak opnemen.

De Buitenspeelbende kan de toegankelijkheid van een openbare speelplek spelenderwijs evalueren. Hiervoor kan de samenspeel-methodiek van de Speeltuinbende worden toegepast. De Speeltuinbende is een actieve club van kinderen met en zonder beperking. In groep testen ze speeltuinen op toegankelijkheid door er samen te spelen en zo te ervaren welke delen wel en niet toegankelijk zijn.

Uiteraard is hier wat voorbereiding voor nodig. Kan je met de feedback terecht bij de gemeente of een natuur- of parkbeheerder? Is er vanuit de gemeente bereidheid om met de feedback aan de slag te gaan? Ken je de juiste kanalen om de feedback van de Buitenspeelbende door te geven?

De Buitenspeelbende gaat, zoals bij andere speelmomenten, samen spelen op een openbare speelplek. Beleving staat hierbij centraal. Zoals bij andere speelmomenten is er ook voldoende tijd voor vrij spel en rustmomenten (een handig hulpmiddel hiervoor vind je als bijlage). Via observatie en nabespreking wordt de toegankelijkheid van de speelplek beoordeeld. De taak van de Buitenspeelambassadeurs wordt uitgebreid. Als echte buitenspeelexperts trekken ze van speelplek tot speelplek, ontdekken ze nieuwe speelplekken en kunnen ze ook feedback geven op de speelwaarde en toegankelijkheid.

GoodPlanet Belgium ontwikkelde voor het project 'Onbeperkt Buiten XL' verschillende hulpmiddelen om met park- en natuurbeheerders een dialoog te starten over toegankelijkheid van het gebied. Het doel van 'Onbeperkt Buiten XL' is immers om natuur- en parkbeheerders te ondersteunen in het beheer van en de communicatie rond toegankelijke natuur en de dialoog met doelgroepen te stimuleren. Als je meer wil weten over het project of de hulpmiddelen die hiervoor ontwikkeld zijn, klik dan [hier](#).